

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
імені ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

Кафедра теорії спорту та фізичної культури

Задорожна О. Р.
Антонов С.В.

ЛЕКЦІЯ

на тему: **«ПРОГРАМНО-НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ ДО ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР»**

з дисципліни
**«ПІДГОТОВКА НАЦІОНАЛЬНИХ ЗБІРНИХ КОМАНД
ДО ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 017 Фізична культура і спорт

ЛЬВІВ – 2023

Тема 1. Програмно-нормативне забезпечення підготовки спортсменів до Олімпійських ігор

1. Основні поняття дисципліни.
2. Законодавча база системи олімпійської підготовки спортсменів.
3. Поняття концепції підготовки спортсменів до Олімпійських ігор.
4. Поняття цільової комплексної програми підготовки національної збірної команди з виду спорту в олімпійському та річному циклах.
5. Положення про центр олімпійської підготовки.

1. Основні поняття дисципліни

Основні поняття дисципліни визначено у низці документів, таких як:

- Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 14, ст.80, із змінами, внесеними згідно із Законом № 2080-ІХ від 17.02.2022 р.);
- Олімпійська Хартія (редакція від 8 серпня 2021 р.);
- Концепції підготовки спортсменів України до Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських ігор;
- Цільові комплексні програми підготовки спортсменів України до Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських ігор;
- Порядок конкурсного відбору спортсменів для комплектування складу національних збірних команд з олімпійських видів спорту, визнаних в Україні;
- Положення про національні збірні команди з видів спорту, визнаних в Україні;
- Кваліфікаційні критерії та система відбору спортсменів до складу олімпійської збірної команди України для участі в Іграх Олімпіад та зимових Олімпійських іграх;
- Положення про центр олімпійської підготовки, а також інших документах, які регламентують підготовку національних збірних команд до Олімпійських ігор.

Вид спорту – різновид змагальної діяльності у спорті, що здійснюється з дотриманням визначених правил.

Громадська організація фізкультурно-спортивної спрямованості – об'єднання громадян, яке створюється з метою задоволення потреб його членів у сфері фізичної культури і спорту.

Дитячий спорт – напрям спорту, який забезпечує ознайомлення дітей з видами спорту та виявлення їх здібностей до подальших занять спортом.

Дитячо-юнацький спорт – напрям спорту, який забезпечує залучення дітей для занять певним видом спорту із дитячого спорту для здійснення їх спортивної спеціалізації та забезпечення умов для переходу до резервного спорту.

Розвиток дитячо-юнацького спорту забезпечують суб'єкти сфери фізичної культури і спорту, зокрема дитячо-юнацькі спортивні школи та відповідні спортивні клуби.

Дитячо-юнацькі спортивні школи є позашкільними навчальними закладами спортивного профілю – закладами фізичної культури і спорту, які забезпечують розвиток здібностей вихованців в обраному виді спорту, визнаному в Україні, створюють необхідні умови для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, підготовки спортсменів для резервного спорту.

Єдиний календарний план фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України – документ, у якому на відповідний рік визначаються організаційні та фінансові питання щодо забезпечення проведення відповідних заходів та який затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту у встановленому ним порядку.

Заклад фізичної культури і спорту – юридична особа, що забезпечує розвиток фізичної культури і спорту шляхом, зокрема, надання фізкультурно-спортивних послуг. Зкладами фізичної культури і спорту, зокрема, є: спортивні клуби, дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю, школи вищої спортивної майстерності, центри олімпійської підготовки, центри студентського спорту вищих навчальних закладів, фізкультурно-оздоровчі заклади, центри фізичного здоров'я населення, центри фізичної культури і спорту інвалідів.

Кодекс допуску. Для того, щоб бути допущеним до участі в Олімпійських іграх, атлет, офіційна особа команди або інший персонал команди повинен поважати і виконувати правила Олімпійської хартії та Всесвітнього антидопінгового кодексу, включаючи умови допуску, встановлені МОК, а також правила відповідної МФ, ухвалені МОК, і атлет, офіційна особа команди або інший персонал команди повинні бути заявлені своїм НОК.

Кожна МФ (Міжнародна федерація) встановлює правила в своєму виді спорту для участі в Олімпійських іграх, включаючи кваліфікаційні критерії, відповідно до Олімпійської хартії. Ці критерії повинні бути представлені на затвердження Виконавчим комітетом МОК. Застосування критеріїв допуску здійснюють МФ, національні федерації, які є їх членами, і НОК – в межах їх відповідної компетенції.

Концепція підготовки спортсменів України до ОІ (Концепція підготовки, відбору та участі спортсменів) – документ, який затверджується Мінмолодьспорту за сприяння НОК та покликаний забезпечити гідний виступ українських спортсменів на ОІ. Це здійснюється шляхом розробки та впровадження сучасної моделі олімпійської підготовки, створення нормативно-правових, фінансових, матеріально-технічних, кадрових, науково-методичних засад, створення сприятливих умов для пріоритетних видів спорту.

Масовий спорт (спорт для всіх) – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей під час їх дозвілля для зміцнення здоров'я.

Міжнародний олімпійський комітет є міжнародною неурядовою неприбутковою організацією, з необмеженим часом дії, у формі асоціації зі статусом юридичної особи, яка визнана Швейцарською федеральною радою відповідно до договору укладеного 1 листопада 2000 року. Завданням МОК є

виконання місії, ролі й обов'язків, визначених для нього в Олімпійській хартії. Виконком МОК визначає кількість всіх учасників Олімпійських ігор. Процедура, кінцеві терміни подання й прийняття заявок від атлетів на участь в Олімпійських іграх встановлює Виконком МОК.

Навчально-тренувальні збори – спортивні заходи, що здійснюються організаторами спортивних заходів для підготовки спортсменів до участі у спортивних змаганнях.

Національні види спорту – види спорту, засновані на національно-культурних традиціях України.

Національний олімпійський комітет України – громадське об'єднання фізкультурно-спортивної спрямованості, основним завданням якого є забезпечення розвитку олімпійського руху в Україні як складової частини міжнародного олімпійського руху.

Національні олімпійські комітети мають виключні повноваження представляти свої країни на Олімпійських іграх та регіональних, континентальних і світових комплексних змаганнях, які проводяться під патронатом МОК. Кожен НОК зобов'язаний брати участь в Іграх Олімпіади, посилаючи туди атлетів.

Олімпійська ідентифікаційна та акредитаційна картка – це документ, який визначає особу її власника та надає останньому право брати участь в Олімпійських іграх. Разом із паспортом або іншим офіційним проїзним документом його власника олімпійська ідентифікаційна та акредитаційна картка надає право в'їзду до країни міста-організатора Олімпійських ігор. Вона дозволяє власнику перебувати та виконувати свої олімпійські функції протягом Олімпійських ігор, включаючи період, який не перевищує один місяць до та один місяць після Олімпійських ігор.

МОК надає олімпійську ідентифікаційну та акредитаційну картку особам, які мають право на акредитацію. Вона надає, відповідно до ступеня необхідності та як вказано на картці, доступ до споруд та місць проведення змагань, які знаходяться під відповідальністю ОКОІ. Виконавчий комітет МОК визначає осіб, які мають право на такі картки, та встановлює умови їх надання. ОКОІ, МФ, НОКи та всі інші зацікавлені особи чи сторони повинні дотримуватись правил, принципів чи регламентів та інших інструкцій Виконавчого комітету МОК відносно питань, викладених у даному Правилі.

Олімпійська ліцензія – документ, що підтверджує право країни на участь спортсмена або команди, в ОІ.

Олімпійські ігри – це змагання між атлетами в індивідуальних або командних видах спорту, а не між країнами. Вони об'єднують разом атлетів, які для цієї мети визначаються відповідними НОКами, чиї заявки прийняті МОКом. Атлети змагаються під технічним керівництвом відповідних МФ.

Олімпіада – це період із чотирьох послідовних календарних років, що починається 1-го січня першого року і завершується 31 грудня четвертого року.

Організатор фізкультурно-оздоровчих або спортивних заходів – юридична (юридичні) або фізична (фізичні) особа (особи), яка (які) ініціювала (ініціювали) та проводить (проводять) фізкультурно-оздоровчі або спортивні

заходи та здійснює (здійснюють) організаційне, фінансове та інше забезпечення підготовки і проведення цих заходів.

Офіційна делегація національної збірної команди України включає спортсменів, тренерів та осіб, які забезпечують організаційний супровід їх участі (фахівці з медичного, інформаційно-аналітичного, організаційно-управлінського, суддівського забезпечення тощо).

Комплектацію окремих офіційних делегацій на участь в Олімпійських іграх здійснюють відповідно до вимог Олімпійської Хартії.

Комплектацію окремих офіційних делегацій на участь у міжнародних спортивних заходах здійснюють відповідно до вимог міжнародних спортивних федерацій з видів спорту.

Порядок конкурсного відбору комплектування складу національних збірних команд з олімпійських видів спорту – документ, який встановлює показники, за якими щорічно на конкурсній основі комплектується склад національних збірних команд з олімпійських видів спорту та склад спортсменів-кандидатів національної збірної команди для участі у літніх та зимових Олімпійських іграх.

Національні збірні команди з видів спорту, визнаних в Україні, комплектуються Мінмолодьспорт на конкурсній основі з урахуванням пропозицій НСФ та ФСТ в олімпійських та неолімпійських видах спорту з числа найбільш підготовлених спортсменів дитячо-юнацького, резервного спорту та спорту вищих досягнень й фахівців сфери ФКіС (тренерів).

Штатна команда національних збірних команд України – складова національної збірної команди з відповідного виду спорту, яка формується на конкурсній основі з числа кращих спортсменів та тренерів.

Програма Олімпійських ігор представляє собою програму всіх спортивних змагань, затверджених МОК для кожних конкретних Олімпійських ігор.

Програма складається з двох компонентів:

Спортивна програма, яка включає всі види спорту для конкретних Олімпійських ігор, як це визначила Сесія з числа видів спорту, якими керують МФ, визнані МОКом.

Програма видів змагань, яка включає всі змагання, як це визначив Виконавчий комітет МОК для конкретних Олімпійських ігор («Програма видів змагань»). **Вид змагання** – це конкретне змагання у виді спорту, яке завершується розподілом місць, врученням медалей і дипломів. Програма видів змагань повинна включати в себе види змагання з кожного виду спорту, включеного в спортивну програму.

Резервний спорт – напрям спорту, який забезпечує у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту, здійснення відбору обдарованих дітей та молоді для занять певним видом спорту, створення умов для максимального розвитку їхніх індивідуальних здібностей з метою досягнення високих спортивних результатів, забезпечення умов для переходу до спорту вищих досягнень та поповнення основного складу національних збірних команд.

Спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю є навчальними закладами системи загальної середньої освіти або вищими навчальними закладами – закладами фізичної культури і спорту, які забезпечують відбір та спортивну підготовку найобдарованіших дітей та молоді, створюють умови для розвитку їхніх індивідуальних здібностей з метою досягнення високих спортивних результатів та поповнення національних збірних команд у поєднанні із здобуттям учнями та студентами відповідної освіти.

Спорт – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та іншій видах підготовленості шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них. Спорт має такі напрями: дитячий спорт, дитячо-юнацький спорт, резервний спорт, спорт вищих досягнень, професійний спорт, спорт ветеранів, олімпійський спорт, неолімпійський спорт, спорт інвалідів тощо.

Спортивна діяльність – заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку спорту.

Спортивна зброя – сертифікована в установленому законодавством порядку вогнепальна (крім бойової) чи пневматична, стрілецька, вихолощена (охолощена) та холодна зброя, призначена виключно для ураження цілей під час проведення спортивних заходів, параметри і характеристики якої зафіксовані у правилах спортивних змагань з видів спорту, визнаних в Україні.

Спортивне змагання – захід, що проводиться організатором спортивних заходів з метою порівняння досягнень спортсменів та визначення переможців відповідно до правил спортивних змагань з видів спорту та затвердженого організатором спортивних заходів положення (регламенту) про ці змагання, що відповідає визначеним центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту вимогам.

Спортивні заходи – спортивні змагання та/або навчально-тренувальні збори.

Спортивні клуби є закладами фізичної культури і спорту, які забезпечують розвиток визначених напрямів фізичної культури і спорту, видів спорту, здійснюють фізкультурно-оздоровчу та/або спортивну діяльність, надають фізкультурно-спортивні послуги.

Спортивні федерації (асоціації, спілки, об'єднання тощо) (далі – спортивні федерації) – громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості, основними завданнями яких є:

- забезпечення інтересів членів відповідних спортивних федерацій у сфері спорту, в тому числі сприяння захисту їх соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних та інших інтересів;
- сприяння розвитку відповідного виду (видів) спорту шляхом участі у розробленні та виконанні відповідних програм;
- залучення різних груп населення до фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності;
- сприяння підготовці спортсменів національних збірних команд та забезпечення їх участі в офіційних міжнародних спортивних змаганнях;

- організація та проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів;
- участь у здійсненні кадрового забезпечення розвитку відповідного виду (видів) спорту;
- сприяння розвитку міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури і спорту.

Спортсмен – фізична особа, яка систематично займається певним видом (видами) спорту та бере участь у спортивних змаганнях.

Суб'єкти сфери фізичної культури і спорту – фізичні або юридичні особи, які здійснюють свою діяльність з метою розвитку фізичної культури і спорту. Суб'єктами сфери фізичної культури і спорту є: фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени; фахівці сфери фізичної культури і спорту; заклади фізичної культури і спорту; відповідні органи влади.

Фізкультурно-оздоровчі заклади (центри, комплекси, клуби, студії тощо) – заклади фізичної культури і спорту, які здійснюють фізкультурно-оздоровчу діяльність.

Фізкультурно-оздоровчі заходи – заходи, що здійснюються організаторами фізкультурно-оздоровчих заходів для залучення різних груп населення до занять фізичною культурою.

Фізкультурно-спортивні послуги – організація та проведення суб'єктами сфери фізичної культури і спорту фізкультурно-оздоровчої діяльності та/або фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів або підготовки спортсменів до змагань з видів спорту, визнаних в Україні.

Школи вищої спортивної майстерності – заклади фізичної культури і спорту, які забезпечують підготовку спортсменів резервного спорту та спорту вищих досягнень шляхом проведення постійно діючих навчально-тренувальних зборів та участь спортсменів у відповідних змаганнях.

Центри олімпійської підготовки – заклади фізичної культури і спорту, які забезпечують підготовку спортсменів національних збірних команд з олімпійських видів спорту шляхом проведення постійно діючих навчально-тренувальних зборів на спортивних спорудах, де створені умови для проживання, харчування спортсменів, належного медичного та наукового забезпечення їх підготовки, та участь спортсменів у відповідних змаганнях.

Центри студентського спорту вищих навчальних закладів – заклади фізичної культури і спорту, які забезпечують створення умов для поєднання навчання у вищому навчальному закладі та підготовки студентів, зокрема, до участі у чемпіонатах Європи та світу серед студентів з видів спорту, визнаних в Україні, Всесвітніх універсіадах.

Центри фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, створює спеціалізований державний заклад - Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів, який забезпечує належні умови для реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту інвалідів, здійснює заходи з організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності інвалідів,

у тому числі щодо спорту вищих досягнень, фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів.

2. Законодавча база системи олімпійської підготовки спортсменів

Раціональна система підготовки, що має державну підтримку, є обов'язковою умовою успішного виступу спортсменів. Вона передбачає, що, починаючи з етапу відбору і початкової підготовки дітей, і завершуючи підготовкою спортсменів високого класу та їх виступом на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу і Європи, необхідно мінімум від 8 до 10 років.

З цією метою в Україні розроблено нормативно-правову базу для забезпечення та удосконалення організаційних основ олімпійської підготовки, що включає низку документів. Серед них:

- Закон України «Про фізичну культуру і спорт»;
- Закон України «Про антидопінгову діяльність у спорті»;
- Закон України «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні»;
- Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року;
- Цільові комплексні програми підготовки спортсменів України до Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських ігор;
- Укази Президента України та Постанови Кабінету Міністрів України;
- Кваліфікаційні критерії та система відбору спортсменів до складу олімпійської збірної команди України для участі в Іграх Олімпіад та зимових Олімпійських ігор;
- Положення про національні збірні команди з видів спорту, визнаних в Україні;
- Порядок конкурсного відбору спортсменів для комплектування складу національних збірних команд з олімпійських видів спорту, визнаних в Україні;
- Положення про центр олімпійської підготовки.

Окрім цього, при підготовці спортсменів національної збірної команди з виду спорту повинні бути враховані кваліфікаційні критерії, встановлені міжнародними спортивними федераціями для здобуття олімпійських ліцензій, а також специфіка офіційних календарів змагань.

Особливістю підготовки спортсменів до Олімпійських ігор є необхідність дотримання правил Олімпійської хартії та Всесвітнього антидопінгового кодексу. Це стосується не лише атлетів, а й усіх офіційних осіб команди.

До 2020 р. одним з основних документів, які регламентують особливості олімпійської підготовки в Україні, була «**Стратегія формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року**», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 червня 2009 р. № 592-р). Її метою було запровадження нової, сучасної моделі підготовки, що дала б змогу конкурувати з провідними державами на Олімпійських іграх, забезпечити виховання молоді відповідно до принципів Олімпізму, пропагування здорового способу життя, підвищення міжнародного авторитету держави.

У 2020 р. Міністерство молоді та спорту України спільно з командою Офісу розробки гуманітарної політики представили до публічного обговорення

проект «Стратегії розвитку спорту та фізичної активності до 2032 року». Одним з очікуваних результатів від її впровадження є потрапляння України на Іграх XXXIII Олімпіади у м. Парижі в 2024 р. у топ-20 неофіційного медального заліку. Остаточну версію цього документу під назвою «**Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року**» було затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 1089 від 4 листопада 2020 р.

За напрямом «Спорт вищих досягнень» у цьому документі визначено стратегічну мету – перетворення України на передову спортивну державу з належними умовами та можливостями для ефективної підготовки спортсменів світового рівня.

Підготовка спортсменів також регламентована щорічними зведеними планами; планами, розробленими для кандидатів на участь в Олімпійських іграх в межах спеціальної програми олімпійської підготовки елітної групи спортсменів; системами відбору спортсменів до офіційних міжнародних змагань та Олімпійських ігор.

Зокрема, документ «Кваліфікаційні критерії та система відбору спортсменів до складу олімпійської збірної команди України для участі в Олімпійських іграх» розраховано на чотирирічний олімпійський цикл. За його розробку відповідають Департамент олімпійського спорту Міністерства молоді та спорту України, а також Управління олімпійського руху НОК України.

Відповідно до «Положення про національні збірні команди з видів спорту, визнаних в Україні», національні збірні команди з видів спорту, визнаних в Україні, комплектує Міністерство молоді та спорту на конкурсній основі з урахуванням пропозицій національних спортивних федерацій та фізкультурно-спортивних товариств в олімпійських та неолімпійських видах спорту та/або відповідних спортивних федерацій інвалідів з видів спорту інвалідів з числа найбільш підготовлених спортсменів дитячо-юнацького, резервного спорту та спорту вищих досягнень й фахівців сфери фізичної культури і спорту, зокрема тренерів.

Для участі в окремих міжнародних спортивних змаганнях Міністерство молоді та спорту України комплектує з урахуванням пропозицій НСФ окремі офіційні делегації національних збірних команд України.

У «Порядку конкурсного відбору спортсменів для комплектування складу національних збірних команд з олімпійських видів спорту, визнаних в Україні» вказано критерії для зарахування спортсменів до основного складу, кандидатів та резерву національних збірних команд України, штатних команд та команд для участі в Олімпійських іграх. Відповідно до рівня показників критеріїв формування складу кандидатів із спортсменів основного складу комплектують елітну і провідну групи, а зі спортсменів найближчої до дорослих вікової групи (юніорів та юніорок) – перспективну групу.

3. Поняття концепції підготовки спортсменів до Олімпійських ігор

Якщо реалізація «Стратегії формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року» була розрахована на 11 років (з 2009 по 2020 рр.), а чинної – на вісім, то підготовку до кожних Олімпійських ігор реалізують на підставі іншого документу – **Концепції** (Концепція підготовки

спортсменів України до Ігор XXXII Олімпіади 2020 року у м. Токіо (Японія); Концепція підготовки спортсменів України до XXIV зимових Олімпійських ігор 2022 року в м. Пекін (Китай); Концепція підготовки спортсменів України до Ігор XXXIII Олімпіади 2024 року у м. Париж (Франція)).

Відповідно до Концепції, **суб'єктами реалізації підготовки спортсменів України до Олімпійських ігор** є Міністерство молоді та спорту України; НОК України та його регіональні відділення; спортивні товариства і відомства, їх осередки; органи державного управління з питань ФКіС обласних, Київської міської державних адміністрацій; Національний антидопінговий центр; Державний науково-дослідний інститут ФКіС, НДІ НУФВСУ, наукові установи; центри олімпійської підготовки, бази, спортивні заклади; спортсмени, тренери.

На відміну від олімпійського циклу 2013-2016 рр., відповідно до Концепції-2020 перелік цих суб'єктів було доповнено ще двома – Штабом олімпійської підготовки та Координаційною комісією спеціальної програми олімпійської підготовки (у Концепції-2016 схожі функціональні обов'язки було покладено на Експертну раду з підготовки та участі спортсменів України в Олімпійських іграх).

У Концепції-2024 запроваджено низку уточнень, зокрема щодо відповідальності головних та старших тренерів штатної команди національних збірних команд (спортсменів з переліку суб'єктів, які відповідають за реалізацію підготовки до Ігор XXXIII Олімпіади, вилучено). Окрім цього, вказано, що координатором медичного забезпечення є Український медичний центр спортивної медицини Міністерства молоді та спорту України за участі інших закладів надання лікарсько-фізкультурної допомоги, НСФ та Медичної комісії НОК. Координацію заходів з підготовки спортсменів національної збірної команди України до Ігор XXXIII Олімпіади здійснює Робоча група з організаційного забезпечення підготовки та участі національних збірних команд України у міжнародних змаганнях, що проводять Міжнародний, Європейський олімпійські комітети та Асоціація НОК (робочу групу утворено відповідно наказу Міністерства молоді та спорту України № 565 від 13 липня 2020 р.)

Як правило, Концепція включає такі розділи:

- основні тенденції розвитку світового спорту та конкурентоздатність українських спортсменів; олімпійських видів спорту в Україні;
- мету та основні заходи для забезпечення ефективної підготовки;
- перелік суб'єктів, які реалізують підготовку спортсменів, та їх функціональні обов'язки;
- принципи, які є основою планування та керування олімпійською підготовкою на наступний чотирирічний цикл;
- особливості систем відбору кандидатів до олімпійської збірної та стартові склади;
- запланований результат (місце у неофіційному командному заліку).

Підготовку спортсменів регламентують щорічні зведені плани, плани для кандидатів на участь в Олімпійських іграх в межах спеціальної програми олімпійської підготовки елітної групи спортсменів, системи відбору

спортсменів до офіційних міжнародних змагань та Олімпійських ігор. Окрім цього, в олімпійському циклі 2017–2020 рр. Координаційна комісія спеціальної програми олімпійської підготовки встановлювала категорії спортсменів, для яких формували окрему програму підготовки:

- юні перспективні спортсмени (17–19 років, для деяких видів 13–15), які не мали високих досягнень на світовій арені, але мали потенціал для досягнення результатів, що відповідали інтересам олімпійської підготовки;
- молоді спортсмени вищої кваліфікації (20–35 років, для деяких видів 17–19), які досягли високих результатів на світовій арені і мали перспективи для подальшого зростання досягнень;
- дорослі спортсмени вищої кваліфікації (26 років і більше), найвищі результати яких, у разі їх незначного покращення або повторення на Олімпійських іграх, давали змогу розраховувати на призове місце.

На відміну від попередніх, у Концепції–2024 запропоновано низку заходів для забезпечення ефективної підготовки, серед яких її адаптація в умовах продовження світової пандемії на коронавірусну хворобу COVID-19, планування підготовки у скорочений на рік олімпійський цикл (через перенесення Ігор XXXII Олімпіади на 2021 р.) в умовах обмеженої кількості спортивних споруд в Україні, посилення медичного та антидопінгового контролю.

4. Поняття цільової комплексної програми підготовки національної збірної команди з виду спорту в олімпійському та річному циклах

Відповідно до Концепції, вдалий виступ національної збірної команди України на Олімпійських іграх є можливим за умови ефективного виконання вище зазначеними суб'єктами переліку функціональних обов'язків в межах компетенції. Один з цих обов'язків – розробка переліку інших документів, більшість з яких затверджує Міністерство молоді та спорту України. Серед них – цільові комплексні програми підготовки спортсменів України до Ігор Олімпіад та зимових Олімпійських ігор, розраховані на чотирирічний олімпійський цикл. За їхню розробку та запровадження відповідають національні федерації з видів спорту.

Структура цільової комплексної програми підготовки національної команди до Олімпійських ігор може включати наступні компоненти (блоки):

- основні напрями і тенденції розвитку виду спорту у світі та країні;
- характеристика вихідного стану розвитку виду спорту в країні;
- прогноз конкурентоспроможності виду спорту в головних змаганнях олімпійського циклу;
- планування тренувальних та змагальних навантажень за роками олімпійського циклу;
- система відбору до національної команди та стартових складів змагань;
- організаційні форми підготовки членів національної команди;
- матеріально-технічні умови підготовки національної команди;
- кадрове, науково-методичне, медичне, фінансове забезпечення підготовки національної команди;

- контроль реалізації завдань ЦКП.

5. Положення про центр олімпійської підготовки

Умови функціонування центру олімпійської підготовки регламентовано відповідним Положенням відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 948 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 217 (217-2021-п) від 17.03.2021).

Центр олімпійської підготовки (далі – центр) – це заклад фізичної культури і спорту, який забезпечує підготовку спортсменів національних збірних команд з олімпійських видів спорту шляхом проведення постійно діючих навчально-тренувальних зборів на спортивних спорудах, де створені умови для проживання, харчування спортсменів, належного медичного та наукового забезпечення їх підготовки, та участь спортсменів у змаганнях.

Діяльність центру регламентовано Конституцією ([254к/96-ВР](#)) та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Мінмолодьспорту, іншими актами законодавства, Положенням та власним статутом (положенням).

Головним завданням центру є підготовка спортсменів національних збірних команд України з олімпійських видів спорту, здатних успішно виступати на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу, Європи, інших міжнародних та всеукраїнських змаганнях.

Засновниками центрів можуть бути: Мінмолодьспорт; місцеві держадміністрації; органи місцевого самоврядування; спортивні федерації, фізкультурно-спортивні товариства, інші громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості; заклади вищої освіти з фізичної культури і спорту.

Центр є юридичною особою. Мінмолодьспорт надає закладу фізичної культури і спорту статусу центру за наявності у ньому:

- кваліфікованого тренерсько-викладацького складу;
- спортсменів, які відповідають вимогам для зарахування до центру;
- власної спортивної бази або спортивної бази, наданої центру в довгострокове користування строком не менш як на чотири роки;
- спеціального інвентарю та обладнання, передбаченого для певного виду спорту;
- місць для харчування та проживання спортсменів протягом року;
- приміщення та обладнання, призначених для проведення реабілітаційно-відновлювальних заходів;
- можливості проведення постійно діючих навчально-тренувальних зборів; можливості фінансування участі спортсменів у спортивних змаганнях.

Центр забезпечує розвиток одного або кількох олімпійських видів спорту. Він організовує роботу з постійним (змінним) складом спортсменів з урахуванням пропозицій спортивних федерацій та за погодженням з Мінмолодьспортом.

До складу центру зараховують спортсменів-громадяни України, які протягом останніх двох років посідали не нижче:

- 1-8 місця в Олімпійських іграх, чемпіонатах світу своєї вікової групи, у фіналах кубків світу;
- 1-6 місця в чемпіонатах Європи своєї вікової групи;
- 1-6 місця в чемпіонатах України серед різних вікових груп.

До складу центру не можуть бути зараховані спортсмени-професіонали. Спортсменів, які займаються у ДЮСШ, СДЮШОР, спеціалізованих навчальних закладах спортивного профілю, можуть зараховувати тільки до змінного складу центру.

Основною формою навчально-тренувальної роботи в центрі є проведення постійно діючих навчально-тренувальних зборів тривалістю до 250 днів на рік.

Навчально-тренувальні збори центру проводять на території України. Їх проведення за кордоном є можливим у разі відсутності на території України належних умов для підготовки спортсменів центру.

Центр в межах затвердженого кошторису забезпечує спортсменів постійного складу спортивним одягом та спеціальним взуттям, спортивним інвентарем індивідуального користування, тренерів – спортивним одягом.

Діяльністю центру керує директор. Він повинен бути громадянином України, мати вищу освіту відповідного напрямку підготовки за ступенем «магістр», стаж роботи у закладах фізичної культури та спорту та організаціях фізкультурно-спортивної спрямованості не менш як три роки.

Посада заступника директора із спортивної роботи вводиться за наявності не менш як трьох відділень з видів спорту.

Заступник директора із спортивної роботи повинен мати спеціальну освіту за відповідним ступенем вищої освіти та досвід роботи у закладах фізичної культури та спорту та організаціях фізкультурно-спортивної спрямованості не менш як два роки.

Фінансування центру здійснюють за рахунок коштів засновника та інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансування державних та комунальних центрів здійснюють за рахунок коштів відповідного бюджету, інших джерел, не заборонених законодавством.

Надходження, які центр отримує від надання платних послуг, використовують відповідно до законодавства та статуту (положення) центру.

Матеріально-технічна база центру може включати адміністративні приміщення та спортивні споруди (басейни, ігрові поля, спортивні зали, інші споруди тощо), харчоблок, місця для проживання, підсобні приміщення, спортивний інвентар та обладнання, засоби зв'язку, оргтехніку, транспортні засоби, зокрема спеціалізовані для навчально-тренувальної та спортивної роботи, земельні ділянки, інше рухоме і нерухоме майно, що перебуває в його користуванні, та інші матеріальні цінності.

Для забезпечення діяльності та проведення навчально-тренувальної роботи центру можуть надавати в користування спортивні об'єкти, культурні, оздоровчі та інші споруди закладів фізичної культури і спорту, інших підприємств, установ та організацій на пільгових умовах.

Лекцію підготовано з використанням матеріалів:

1. Задорожна О. Р. Тактика у сучасних олімпійських спортивних єдиноборствах [Текст] : дис. ... д-ра наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01 / Задорожна Ольга Романівна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури ім. Івана Боберського. – Львів, 2021. – 555 с.
2. Концепція підготовки спортсменів України до Ігор XXXII Олімпіади 2020 року у м. Токіо (Японія) [Інтернет]. 2017 [цитовано 2022 Квіт. 12]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/news/249504554>
3. Концепція підготовки спортсменів України до Ігор XXXIII Олімпіади 2024 року у м. Париж (Франція) [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Квіт. 25]. Доступно: <http://surl.li/czzbk>
4. Концепція підготовки спортсменів України до XXIV зимових Олімпійських ігор 2022 року в м. Пекін (Китай) [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 10]. Доступно: <http://surl.li/czzbv>
5. Олімпійська Хартія 2020 [Інтернет]. 2020 [цитовано 2022 Квіт. 10]. Доступно: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olimpiyska-khartiya/>
6. Павленко Ю. О. Науково-методичне забезпечення підготовки спортсменів в олімпійському спорті: Монографія / Ю.О. Павленко. – К.: Олімп. л-ра, 2011. – 312 с.
7. Положення про національні збірні команди з видів спорту, визнаних в Україні [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 12]. Доступно: <http://surl.li/czzco>
8. Положення про центр олімпійської підготовки [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 15]. Доступно: <http://surl.li/czzdj>
9. Порядок конкурсного відбору спортсменів для комплектування складу національних збірних команд з олімпійських видів спорту, визнаних в Україні [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 13]. Доступно: <http://surl.li/czzci>
10. Про фізичну культуру і спорт: Закон України [Інтернет]. Київ. 1994. [оновлено 2022 Лют. 17; цитовано 2022 Лип. 29]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
11. Програми підготовки спортсменів-кандидатів до Ігор Олімпіади Токіо 2020 [Інтернет]. 2020 [цитовано 2022 Лип. 10]. Доступно: <http://surl.li/czzam>
12. Система відбору до Олімпійських змагань [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 14]. Доступно: <http://surl.li/czzde>
13. Система відбору спортсменів у збірну команду України й формування спортивних делегацій для участі в міжнародних змаганнях з фехтування [Інтернет]. 2019 [цитовано 2022 Бер. 2]. Доступно: <http://surl.li/czzba>
14. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Трав. 12]. Доступно: <http://surl.li/czzea>
15. Стратегія формування сучасної системи олімпійської підготовки на період до 2020 року [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Трав. 12]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/npas/220366473>

**Рекомендована література з навчальної дисципліни
«Підготовка національних збірних команд до Олімпійських ігор»**

Основна:

1. Задорожна О. Р. Підготовка національних збірних команд до Олімпійських ігор : курс лекцій з навч. дисципліни підготовки магістрів галузі

- знань 01 «Освіта / Педагогіка» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» / О. Р. Задорожна. – Львів : ЛДУФК ім. І. Боберського, 2023. – 109 с.
2. Келлер В. С. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів / Келлер В. С., Платонов В. М. – Львів : Українська спортивна Асоціація, 1992. – 269 с.
3. Концепція підготовки спортсменів України до Ігор XXXIII Олімпіади 2024 року у м. Париж (Франція) [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Квіт. 25]. Доступно: <http://surl.li/czzbk>
4. Концепція підготовки спортсменів України до XXIV зимових Олімпійських ігор 2022 року в м. Пекін (Китай) [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 10]. Доступно: <http://surl.li/czzbv>
5. Костюкевич В. М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації: Навчальний посібник. – Вінниця: «Планер», 2007. – 273 с.
6. Павленко Ю. О. Науково-методичне забезпечення підготовки спортсменів в олімпійському спорті: Монографія / Ю.О. Павленко. – К.: Олімп. л-ра, 2011. – 312 с.
7. Платонов В. М., Дрюков В. О. Організаційно-методичні принципи підготовки спортсменів високої кваліфікації в чотирирічних олімпійських циклах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/cyqoq>
8. Положення про національні збірні команди з видів спорту, визнаних в Україні [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 12]. Доступно: <http://surl.li/czzco>
9. Положення про центр олімпійської підготовки [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 15]. Доступно: <http://surl.li/czzdj>
10. Порядок конкурсного відбору спортсменів для комплектування складу національних збірних команд з олімпійських видів спорту, визнаних в Україні [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 13]. Доступно: <http://surl.li/czzci>
11. Програми підготовки спортсменів-кандидатів до Ігор Олімпіади Токіо 2020 [Інтернет]. 2020 [цитовано 2022 Лип. 10]. Доступно: <http://surl.li/czzam>
12. Система відбору до Олімпійських змагань [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Сер. 14]. Доступно: <http://surl.li/czzde>
13. Система відбору спортсменів у збірну команду України й формування спортивних делегацій для участі в міжнародних змаганнях з фехтування [Інтернет]. 2019 [цитовано 2022 Бер. 2]. Доступно: <http://surl.li/czzba>
14. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року [Інтернет]. 2022 [цитовано 2022 Трав. 12]. Доступно: <http://surl.li/czzea>
15. Шкрібтій Ю. М. Управління тренувальними і змагальними навантаженнями спортсменів високого класу : монографія / Ю. М. Шкрібтій. – К. : Олімпійська література, 2005. – 234 с.
16. Blumenstein B, Lidor R. The road to the Olympic Games. A four years psychological preparation program. Athletic Insight [Internet]. 2007;9(4). Available from: <http://www.athleticinsight.com/>.
17. Bompa T. O., Haff G. G. Periodization: theory and methodology of training. Human Kinetics; Fifth edition. 2009. 424 p.
18. Houlihan B. Comparative Elite Sport Development: systems, structures and public policy / eds. by B. Houlihan, M. Green. – Oxford, 2008. – 320 p.

19. Daumiller, Martin & Rinas, Raven & Breithecker, Jennifer. (2021). Elite athletes' achievement goals, burnout levels, psychosomatic stress symptoms, and coping strategies. 10.31234/osf.io/h7bfe.

20. McGee, V., & DeFreese, J. D. (2019). The coach-athlete relationship and athlete psychological outcomes. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 13, 152–174. <https://doi.org/10/dhq5>

Допоміжна:

1. Задорожна О. Р., Бріскін Ю. А., Пітин М. П., Потоп В., Гращенкова Ж. В., Глухов І. Г., Дробот К. В. Особливості комплектування складу учасників ігор XXXII Олімпіади 2020 у Токію (на прикладі спортивних єдиноборств) // Український журнал медицини, біології та спорту. – М., 2020. – Том 5, №3 (25). – С. 445-450. DOI: 10.26693/jmbs05.03.445

2. Задорожна О. Р., Бріскін Ю. А., Пітин М. П., Вовк І. В., Пестерніков В. В. Особливості систем відбору спортсменів-кандидатів у національну збірну команду України для участі в Іграх Олімпіад (на прикладі спортивних єдиноборств). Український журнал медицини, біології та спорту. М., 2020. Том 5, №3 (25). С. 357–364. DOI: 10.26693/jmbs05.05.357

3. Задорожна О. Тактика участі провідних фехтувальників світу у системі змагань в олімпійському циклі 2008-2012 рр. Спортивний вісник Придніпров'я. Дніпро, 2021. №1. С. 53–63. DOI: 10.32540/2071-1476-2021-1-053

4. Концепція підготовки спортсменів України до Ігор XXXII Олімпіади 2020 року у м. Токію (Японія) [Інтернет]. 2017 [цитовано 2022 Квіт. 12]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/news/249504554>

5. Олімпійська Хартія 2020 [Інтернет]. 2020 [цитовано 2022 Квіт. 10]. Доступно: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olimpiyska-khartiya/>

6. Про фізичну культуру і спорт: Закон України [Інтернет]. Київ. 1994. [оновлено 2022 Лют. 17; цитовано 2022 Лип. 29]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>

7. Humphreys, B.R.; Johnson, B.K.; Mason, D.S.; Whitehead, J.C. Estimating the value of medal success in the Olympic Games. *J. Sports Econ.* 2018, 19, 398–416.

8. Plews, Daniel & Laursen, Paul. (2017). Training Intensity Distribution Over a Four-Year Cycle in Olympic Champion Rowers: Different Roads Lead to Rio. *International Journal of Sports Physiology and Performance*. 1-24. 10.1123/ijsp.2017-0343.

9. Team composition in epee fencing which accounts for sportsmen's individual performance / Olha Zadorozhna, Yuriy Briskin, Alina Perederiy, Maryan Pityn, Oleg Sydorko // *Journal of Physical Education and Sport*. – Pitesti, 2018. – Art 273 pp. 1863 – 1870. DOI:10.7752/jpes.2018.s4273

10. Wicker, P.; Dallmeyer, S.; Breuer, C. Elite athlete well-being: The role of socio-economic factors and comparisons with the resident population. *J. Sport Manag.* 2020, 34, 341–353.

11. Zadorozhna OR, Briskin YA, Pityn MP, Bohuslavskaya VYu, Hlukhov IG. Participation tactics of elite freestyle wrestlers in competition system in 2013-2016

Olympic cycle. Pedagogy of Physical Culture and Sports, 2021;25(5):275-285. DOI: <https://doi.org/10.15561/26649837.2021.0502>

Інформаційні ресурси інтернет:

- Мультимедійне забезпечення лекцій, демонстрація відеороликів з Ігор Олімпіад та Зимових Олімпійських ігор, документальних та навчальних фільмів, відеофрагментів тренувань висококваліфікованих спортсменів, інтерв'ю атлетів та фахівців з різних компонентів забезпечення підготовки.

- Міжнародний олімпійський комітет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olympic.org/>

- Міністерство молоді та спорту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/>

- Національний олімпійський комітет України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.noc-ukr.org/>

- Щомісячний журнал про олімпійський рух і спорт вищих досягнень в Україні та світі «Олімпійська арена» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://olimparena.com.ua/>